

Гузориш оид ба савдои одамон дар соли 2022

ТОЧИКИСТОН (Радифи 2)

Хукумати Тоҷикистон стандартҳои ҳадди ақали бартараф кардани савдои одамонро пурра риоя намекунад, vale дар ин самт кӯшишҳои назаррас ба ҳарҷ медиҳад. Бо назардошли таъсири пандемияи COVID-19, agar мавҷуд дошт, ба зарфияти хукумат дар мубориза алайҳи савдои одамон, хукумат, дар маҷмӯъ, кӯшишҳояшро дар муқоиса бо давраи ҳисботии қаблӣ фаъолтар намуд ва az ин rӯ Тоҷикистон дар Радифи 2 боқӣ монд. Ин кӯшишҳои хукумат муайян намудани таъдоди қурбониёни савдои одамонро дар муқоиса бо давраи ҳисботии қаблӣ ва афзоиши шумораи маҳкумшудагонро дар бар мегирифт. Хукумат ба гузаронидани тренингҳо оид ба савдои одамон барои намояндагони мақомоти қудратӣ ва ҳамкорӣ намудан бо созмонҳои ҷамъиятӣ дар баланд бардоштани маърифати одамон оиди ин мавзӯъ идома медод. Бо вучуди ин, хукумат дар як қатор соҳаҳои калидӣ меъёрҳои ҳадди ақалро риоя накард. Агарчанде хукумат таъдоди зиёдтари қурбониёни савдои одамонро муайян кард, vale, дар муқоиса бо давраи ҳисботии қаблӣ, шумораи камтари қурбониёнро бо қӯмакҳои ҳимоявӣ фаро гирифт ва дар ин самт асосан ба қӯмаки созмонҳои байнамилалӣ такя карданро идома дод. Хукумат ҳанӯз тартиби амалҳои стандартӣ (SOP) барои муайянкунин қурбониёни савдои одамонро надошт, ки он механизми миллии ҳамоҳангсозиро такмил медиҳад; ин ба қушишҳои нокифоя барои муайян намудани қурбониёнва ҷазои эҳтимолии қурбониёни истисмори шаҳвонӣ дар дохили кишвар мусоидат намуд. Соли дуввум аст, ки хукумат оиди ҳукмҳои баровардааш гузорише надодааст. Новобаста az гуфтугузорҳо оиди эҳтимолан даст доштани соҳибманасбон дар савдои одамон дар баъзе минтақаҳо, az чумла az ҷониби соҳибманасбони маҳаллӣ ба паҳтаний маҷбур кардани одамон, мақомот дар бораи оғоз кардани ҳеч як парвандаи ҷиной, таъқиботи судӣ ва ё ҳукми айбдоркунӣ нисбати ин гуна шахсони мансабдор, ки дар ҷиноятҳои марбут ба савдои одамон айбдор мешаванд, гузориши надодаанд. Мақомот сафарбаркуни шаҳрвандонро ба лоиҳаҳои корҳои ҷамъиятӣ, az чумла дар лоиҳаҳои кишоварзӣ ва ободонӣ идома доданд, ки шояд ҳолатҳои меҳнати маҷбуриро дар бар мегирифтанд. Агарчанде солҳои пеш ҳукумат манъи ҷалби кӯдакон ба маъракаи паҳтаниро расонай мекард, vale имсол ин корро накард ва кӯдакон зери ҳатари ҷалбшавӣ ба меҳнати иҷборӣ дар маъракаи паҳtаний қарор доштанд.

ТАВСИЯҲОИ АВВАЛИНДАРАЧА: Қабул ва татбиқ намудани тартиби амалҳои стандартӣ (SOP) оид ба ошкор кардан ва ба муассисаҳои тиббии нигоҳубинӣ равона кардани қурбониёни савдои одамон; омӯзиши кормандони мақомоти хифзи ҳуқуқ оид ба истифодаи ин стандартҳо, ва фаъолона зиёд кардани муайянкунӣ ва тафтиши қурбониёни савдои одамон, az чумла дар савдои одамон дар дохили кишвар (меҳнати иҷборӣ ва истисмори шаҳвонӣ); роҳ надодан ба ҷазодиҳии номуносиби қурбониёни савдои одамон танҳо барои содир кардани амалҳои ғайриқонунье, ки ки бевосита дар ҳолати қурбонӣ буданашон анҷом додаанд. *Афзоиши маблағгузорӣ ва эҷоди механизмҳои таъминоти доимӣ ва муносиби заҳираҳои пулӣ ва дигар барои нигоҳубин ва хизматрасонии ҳамаҷониба ба қурбониёни савдои одамон ва паноҳгоҳҳои барои қурбониёни савдои одамон дар саросари кишвар, ки az ҷониби ТФД-ҳо идора мешаванд. * Bo риояи тартиби муқарраршуда, гузаронидани тафтишоти мukammal ва ба ҷавобгарӣ қашидани гумонбаршудагон ба савдои одамон, az чумла мансабдороне, kи дар савдои одамон az чумла дар дохили кишвар даст доранд, va муайян намудани ҷазои мувоғиқ ба қочоқчиёни

махкумшуда, ки бояд мӯҳлатҳои тӯлонии зинданро дар бар гирад. * Такмили чамъоварии омор оид ба фаъолияти мақомоти қудратӣ дар самти мубориза бар зидди савдои одамон, аз чумла бо роҳи чудо намудани ин маълумот аз руи намуди истисмор барои тафтишот, таъқиботи судӣ ва эълони хукми ҷазо. * Даъват намудани нозирони мустақил ва барояшон фароҳам овардани имкони пурраи назорати озодона ва мустақили раванди парвариши пахта ва пешниҳод кардани гузориши таҳрирнашуда аз маъракаи ҳарсолаи пахтаний; мустаҳкам намудани назорат аз болои фаъолияти мақомоти вилоятву маҳаллӣ вобаста ба раванди ба корҳои мавсимий ҷалб кардани онҳо, то ҳеч як қалонсол ё қӯдак ба меҳнати иҷбори дар пахтаний ҷалб карда нашавад ва дар ҳолати риоя накарданба ҷавобгарии ҷиной кашида шаванд. * Баланд бардоштани сатҳи омузиш ва раҳнамоӣ барои кормандони давлатӣ дар самти мубориза бо савдои одамон, аз чумла кормандони соҳторҳои дипломатӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, сарҳадбонон ва кормандони гумрук барои пешгирии иштироки онҳо ва ё мусоидаташон ба ҷиноятҳои марбут ба савдои одамон ва таҳқими иқтидори онҳо дар муайян кардани қурбониёни савдои одамон ва расонидани қӯмак ба онҳо дар доҳили қишвар ва ҳориҷи она, аз чумла ҳангоми баргардонидану санҷидани ғурезаҳо ва ҷӯяндагони паноҳандагӣ. * Татбиқи барномаи қӯмак ба қурбониён-шоҳидони савдои одамон ва омӯзиши кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва адлия оид ба дар мадди аввал гузоштани манфиатҳои қурбониён ва шоҳидони савдои одамон ҳангоми гузаронидани тафтишот ва мурофиаҳои судӣ. * Ба таври назаррас афзоиш додани тезъоди нозирон дар соҳаи меҳнат ва ба онҳо омӯзонидани донишҳои таҳассусӣ дар самти муайян намудани қурбониёни меҳнати иҷборӣ ва ҳабар додани ҳодисаҳои Ҷӯнимолии савдои одамон ба пулис, аз чумла аз тариқи таъмини дастрасии бемамоният ба коргоҳҳову соҳтмонҳову ҳочагиҳои дехқонӣ барои гузаронидани тафтишоти ғайричашмдошт. * Баланд бардоштани сатҳи оғаҳӣ оид ба мавҷудияти хизматрасониҳои пеш аз сафар ва пас аз бозгашти муҳочирони меҳнатӣ ва пурзур намудани чамъоварии омор оид ба равандҳои муҳочирати меҳнатӣ. * Ба роҳ мондани назорат аз болои маблағситонии очонсиҳои ҳусусии шуғл аз коргарон ба хотири таъмини онҳо бо ҷои кор ва ҳамчунин андешидани ҷораҳои зарурӣ барои бекор кардани чунин маблағситониҳо.

ТАЪҚИБОТИ СУДӢ

Ҳукумат кушишҳои мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар самти мубориза бо савдои одамонро идома медод. Моддаи 130.1 ва моддаи 167-и Кодекси ҷиной меҳнати иҷборӣ ва истисмори шаҳвонироҷиноят эътироф намуд, ва барои онҳо аз панҷ то ҳашт соли маҳрумият аз озодӣ муайян намуд, ки ба андозаи кофӣ ҷазои саҳт буданд ва нисбат ба савдои одамон бароистисмори шаҳвонӣ, бо ҷазоҳои барои ҷиноятҳои дигари вазнин, аз чумла таҷовуз, муқараршуда мутаносиб буданд. Моддаи 167 мағҳуми савдои қӯдакон, аз чумла фарзандҳонии ғайриқонунӣ бе мақсади истисморро ҳеле васеъ шарҳ дод; аз ин сабаб, муайян кардани тезъоди парвандаҳое, ки аз рӯи моддаи 167 оғоз гардидаанду ҷавобгӯи мағҳуми маъмулии савдои одамон бошанд, душвор аст.

Ҳукумат як системаи марказонидашудаи омори мақомоти ҳифзи ҳуқуқ оид ба ҷиноятҳои савдои одамонро надошт, ки ин қобилияти ў барои танзим намудани омори миллии савдои одамонро маҳдуд мекунад. Дар соли 2022 ҳукумат нисбати 11 парвандаи марбут ба савдои одамон бо иштироки 16 гумонбар тафтишот бурд, барои муқоисадар соли 2021, 13 парванда бо иштироки 12 гумонбар тафтиш шуда буд. Тибқи гузоришҳо, дар соли 2022 ҳукумат 29 парвандаи марбут ба савдои одамонро оғоз кард, дар соли 2021, барои муқоиса, 14 парванда оғоз шуда буд, вале ҳукумат ин маълумотро аз рӯи навъҳои савдои одамон раддабандӣ накардааст ё маълум нест, ки дар ин парвандаҳо қадом муқарароти

Кодекси чиной истифода шудаанд. Бинобар ин маълум нест, ки қадоме аз ин парвандаҳо бо чиноёти вобаста ба савдои одамон иртибот доранду қадомашон ба чиноятҳои дигар, аз ҷумла ба қоҷоқи муҳочирон ва ё фарзандхонии ғайриқонунӣ бе мақсади истисмор. Соли дуввум аст, ки ҳукumat аз ҳеч як ҳукми дар ин маврид содиршуда гузориш надодааст, ки ин нисбат ба 26 ҳукми соли 2020 коҳиши назаррас аст. Ба қавли нозирон, мақомоти ҳифзи ҳуқӯқ ба мушкили савдои одамон аҳамияти аввалиндарача надоданд ва дар мубориза бо савдои дохилии одамон ҷораҳои фаъолона наандешиданд.

Ҳукumat дар бораи бурдани тафтишот, таъқиб ё маҳкум кардани кормандони давлатӣ, ки дар чиноятҳои савдои одамон шарик ҳастанд, ҳабар надодааст ва оид ба ин масъала маълумот дастрас нест; аммо коррупсия ва шарикии мансабдорон боиси нигаронии ҷиддӣ бокӣ монда ба фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқӯқ монеъ мешуданд. Ҳукumat ҷанд сол пеш сафарбар кардани мактаббачагон ва донишҷӯён ба ҷамъоварии пахтаро манъ карда буд, вале онҳо зери шиори “ҳашар” ва ё барои қӯмак ба дехқонон ҳанӯз ҳам ба корҳои саҳроӣ ҷалб мешуданд. Ба даъвоҳои дар дар давраи пешини ҳисботӣ ҷойдошта оид ба шарикии мансабдорон дар меҳнати иҷбории қӯдакон дар маъракаи пахтаний нигоҳ накарда, мақомот аз оғоз шудани тафтишот нисбати чунин ҳолатҳо гузориш надодаанд. Тибқи гузоришҳо, ҳукumat бархе аз шаҳрвандон, аз ҷумла кормандони давлатиро барои иҷрои корҳои ҷамъияти дар ҷаҳорҷӯби талошҳои мақомоти вилоятӣ барои зиёд кардани иштирок дар ҷамъоварии ҳарсолаи пахта сафарбар намуд ва қӯдакону наврасонро барои хунарнамоӣ дар ҷорабинҳои давлатӣ, ки эҳтимолан, дар бъазе ҳолатҳо ба таври меҳнати иҷборӣ сурат гирифта буд, сафарбар намуд. Бино бар гузоришҳо, ширкатҳои хусусӣ аз “шанбегӣ” (як таҷрибаи даврони Шуравӣ) истифода мекарданд, то кормандони худро ба меҳнати иловагии бемузд ҷалб кунанд. Гуфта мешавад, ҳукumat барои ҷалби ҷавонон ба хидмати ҳарбӣ аз усулҳои мачбуриӣ, аз ҷумла қатъ қардани барқи ҳонаводаҳо, бастани масцидҳо ва таҳдиди ихроҷкуниӣ аз донишгоҳҳо истифода кардааст. Ҳукumat гузаронидани омӯзишҳо барои кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқро оид ба савдои одамон идома дод ва дар омӯзишҳои аз ҷониби созмонҳои байналмилалӣ ва донорҳои ҳориҷӣ маблағгузоришаванда барои инспекторон, муфаттишон, судяҳо ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқӯқ иштирок намуд. Ғайр аз якчанд кӯшиши гузаронидани тренингҳо, дигар тренингҳои асосҳои мубориза бо савдои одамон ҷой ҷадошт ва набудани дарки возехи мағҳуми савдои одамон ва таваҷҷуҳ ба савдои дохилии одамон идома ёфт. Дар доираи татбиқи Нақшай миллии муқовимат бо савдои одамон ҳукumat барои мақомоти ҳифзи ҳуқӯқ буҷети алоҳида ҷудо накард. Ҳукumat алайҳи якчанд шаҳрвандони Тоҷикистон ва як шаҳрванди Чин, сокини шаҳри Душанбе, бо ҷалби занон ба савдои одамон барои истисмори шаҳвонӣ бо роҳи ваъдаи ҷои кор дар Аморати Муттаҳидаи Араб ва Туркия машғул буданд, тафтишот оғоз намуд.

ҲИМОЯ

Ҳукumat, дар маҷмӯъ, кӯшишҳои аз қурбониёни савдои одамон ҳимоя намуданро идома дод. Мақомот 90 қурбонии савдои одамонро муайян карданд (26 нафар занон, ки қурбонии истисмори шаҳвонӣ ва 64 нафар мардон, ки қурбонии меҳнати иҷборӣ буданд), дар муқоиса бо 15 нафар қурбоние, ки дар давраи ҳисботии пешина муайян карда буданд. Ҳукumat 16 нафарро (11 нафар занон, ки қурбонии истисмори шаҳвонӣ ва 5 нафар мардон, ки қурбонии меҳнати иҷборӣ буданд) ба созмонҳои байналмилалӣ барои гирифтани хизматрасониҳои ҳимоявӣ равона кард, дар муқоиса бо 15 нафар қурбонии савдои одамон, ки дар давраи ҳисботии пешина 15 равона шуда буданд. Агарчанде ҳукumat теъдоди зиёдтари қурбониёно муайян намуд, вале таносуби шумораи онҳое, ки барои ҳимоя

равона шуданд дар муқоиса бо давраи ҳисботии қаблӣ камтар аст. Созмони ҷомеаи шаҳрвандӣ гузориш дод, ки ду қурбонии савдои одамонро (1 зан, ки қурбонии истисмори шаҳвонӣ ва 1 мард, ки қурбонии меҳнати иҷборӣ буданд) муайян карда, ба онҳо қӯмак расонидааст. Ҳукумат истифодаи Механизми миллии ҳамоҳангсозиро идома дод, ки он ба таври ҳаттӣ расман сабт кардани равонди муайянкунӣ ва барои гирифтани қӯмак равонакуни қурбониёнро дар бар мегирад, вале, дар маҷмӯъ, ин барои идоракунни фаъолияти байниндоравии мубориза бо савдои одамон нокифоя буд. Ҳукумат Тартиби амалҳои стандартии (SOP) мукаммал барои муайян намудани қурбониёни савдои одамонро надошт, то тавонад Механизми миллии ҳамоҳангсозиро такмил дид.

Набудани расмиёти стандартишуда ва эълоншудаи муайянкуни қурбониён, нақшҳо ва масъулиятҳои вазоратҳои марбута норавшан боқӣ монда, ба муайянкуни самараноки қурбониён, баҳусус дар байни аҳолии осебпазир монеъ мешуд. Дар амал, нозирон қайд намуданд, ки таъйини расмии мақоми қурбонӣ тартиби мураккаби дархостро талаб мекунад, ки метавонад монеъни дастрасии баъзе қурбониён ба ғамхорӣ шавад. Камбузихо дар татбики қонун дар бораи ҳифзи қурбониёни савдои одамон боқӣ монданд; мақомоти ҳифзи ҳуқуқ тартиби додани мақоми ҳуқуқӣ ба қурбониёнро таҳия накарданд, ки ин аз баъзе қурбониён зарурати пардоҳти ҳаққи хизматрасониҳои ҳуқуқиву тиббиро талаб мекард, ки дар асл ин хизматрасониҳо аз ҷониби ҳукумат пешниҳод шудаанд.

Соли 2021 Вазорати тандурустӣ идоракунни Маркази миллии мубориза бо савдои одамонро, ки ягона паноҳгоҳи маҳсусгардонидашуда барои қурбониёни савдои одамон дар кишвар буд, ба ӯҳда гирифт; акнун доираи масъулияти ин марказ васеъ гашта, он натанҳо ба қурбониёни савдои одамон, балки ба қурбониёни хушунати оилавӣ низ хизмат мерасонид. Бо вучуди ин, аз сабаби набудани эътимод ба ниҳодҳои давлатӣ ва табъиз аз тарафи қурбониёни ҷиноятҳои дигар эҳтимол шуморай камтари қурбониёни савдои одамон барои қӯмак ба ин марказ муроҷиат мекарданд, ки дар натиҷа фоизи қурбониёни савдои одамони равона шуда ва қӯмакгирифта коҳиш ёфтааст. Як созмони ҷамъиятий аз равона намудани ҳамагӣ ду нафар қурбонии савдои одамон барои гирифтани қӯмак дар соли 2022 ҳабар дод, ва ҳукумат дар бораи 16 нафар қурбониёни савдои одамон дар ин марказ гузориш дод, аммо мушахҳас накардааст, ки оё дар байни ин 16 нафар ягон қурбонии савдои одамон буд. Дар давраи ҳисботӣ ҳукумат аз ҷудо кардани 824400 сомонӣ (\$81,000) барои беҳтар кардани сатҳи хизматрасонии иҷтимоӣ ба қурбониёни савдои одамон ва 2,1 миллион сомонӣ (\$207000) ба як соҳтори давлатӣ барои расонидани қумак ба дуҳтароне, ки қурбонии савдои одамон шудаанд, ҳабар додааст. Бо вучуди ин, норасонии маблағгузорӣ барои расонидани қумак ба қурбониёни савдои одамон, омӯзиши маҳдуди кормандони паноҳгоҳ ва вобастагии саҳт аз қӯмаки созмонҳои байналмилалӣ, аз ҷумла барои хизматрасонии ҳуқуқӣ идома дошт. Бо дарназардошти набудани маблағгузории давлатӣ барои ба ватан баргардонидани қурбониёни савдои одамон, қурбониён аксар вақт барои маблағгузории парвози бозгашташон ба ватан ба пули хешовандонашон такя мекарданд. Ҳукумат якчанд паноҳгоҳ барои қурбониёни хушунати хонаводагиеро маблағгузорӣ кардааст, ки аз ҷониби созмонҳои ҷамъиятий идора мешаванду ба қурбониёни савдои одамон низ қумак расонида метавонанд. Ҷомеаи шаҳрвандӣ қайд намуданд, д, ки берун аз шаҳри Душанбе паноҳгоҳҳо барои қурбониёни савдои одамон вучуд надоранд, ва инҷунин шароит барои расонидани қумаки дарозмуудат нест. Баъзе занони қурбонии истисмори шаҳвонӣ аз сабаби меъёрҳои иҷтимоӣ, ки занони қурбонии истисмори шаҳвониро бадном мекунанд, аз муроҷиат кардан барои қумаки ҳимоя худдорӣ мекарданд. Новобаста аз муқаррароти қонуни соли 2014, ки чораҳои амниятиро барои қурбониёни савдои одамон муайян мекунад, маҳфӣ нигоҳ доштани

маълумоти шахсӣ на ҳамеша кафолат дода мешавад Ҳукумат бехатарии қурбониён - шоҳидони савдои одамон ва ё вакилони дифои онҳоро таъмин накард ва ҳангоми ҳамкорӣ кардан бо мақомоти хифзи ҳуқуқ дар рафти тафтишот қурбониён ба созмонҳои байналмилалӣ равона карда шуданд. Шаҳрвандони хориҷие, ки қурбонии савдои одамон буда ба ҳамкорӣ бо мақомоти хифзи ҳуқуқ розӣ шуда буданд, метавонистанд иҷозаи истиқомати муваққатӣ дар кишварро ба шарти тамдиди он то як сол пас аз анҷоми тафтиши парванда дарҳост намоянд; ҳукумат аз додани чунин иҷозат гузориш пешниҳод накард. Гузоришҳо оид ба таҳдидҳо нисбати созмонҳои ҷамъиятие, ки ба қурбониёни савдои одамон кумак мерасонанд, ҷой доштанд, ки ба қобилияти онҳо дар расонидани хизматҳои ҳимоявӣ таъсир расониданд. Қонун манфиатҳои дигарро бо иштироки қурбониён дар мурофиаҳои судӣ иртибот намедиҳад ва хизматҳои ҳимоявӣ новобаста аз мақоми ҳуқуқии қурбониён ва ё розигии пешакии онҳо барои иштирок дар ҷиноятҳои баъдан ошкоршудаи вобаста ба савдои инсон, бояд ба онҳо расонида шаванд. Додгоҳҳо аз ҷабрди дагон талаб мекарданд, ки шахсан дар мурофиаи судӣ ҳозир бошанд, ки ин аксар вақт дар ҳузури қочоқҷӣ рӯй медод.

Мақомот шояд баъзе аз қурбониёни муайяннашудаи савдои одамонро танҳо барои он боздошт ва ҷазо дода бошанд, ки дар натиҷаи бевоситай ба савдои одамон гирифтор шуданашон ягон амали ғайриқонунӣ содир кардаанд; ва шояд баъзеашонро дар доираи амалиёти мубориза бо муҳочирати ғайриқонунӣ бинобар надоштани талаботи расмии сабти ном депорт карда бошанд; дониши маҳдуди кормандони мақомоти хифзи ҳуқуқ оид ба савдои одамон; паҳн будани коррупсияи хурд дар сохторҳои хифзи ҳуқуқ ва судӣ; ва аз ҷониби мақомоти хифзи ҳуқуқ тамғагузорӣ, табъиз ва таъқибиқурбониёни ҷинси занонаи истисмори шаҳвонӣ ва ҷомеаи LGBTQI+, ки ин ҳама қурбониёнро аз ҳабар додани ҷиноят бозмедошт. Ба гуфти ҷомеаи шаҳрвандӣ, тез-тез ҷойивазшавии кормандони мақомоти хифзи ҳуқуқ як мушкили ҷиддӣ мебошад, зеро бисёре аз кормандон пас аз омузиш дар самти савдои одамонвазифаҳои худро тарқ мекунанд. Мақомот баъзан қурбониёни истисмори шаҳвониро муваққатан ҳамроҳи қочоқҷӣёнашон боздошт мекарданд, вале баъдтар онҳоро раҳо карда, ба нигоҳубини муҳофизатӣ равона мекардаанд. Кормандони хифзи ҳуқуқ кӯшиш накарданд, ки дар рафти амалиётҳо оид ба ошкор кардани корхонаҳое, , ки дар истисмори шаҳвонӣ ё меҳнати иҷборӣ гумонбар ҳастанд, қурбониёни савдои одамонро фаъолона муайян намоянд. Таваҷҷуҳи маҳдуд ва оғоҳӣ надоштан дар бораи савдои дохилии одамон кӯшишҳои кишварро дар самти мубориза бо ин шакли ҷиноят бозмедоштанд. Соли 2022 ҳукумат 42 зан ва 104 кӯдакро аз Сурия ба ватан баргардонд, аммо гузориш пешкаш нанамуд, ки оё онҳоро аз назари аломатҳои савдои одамон санҷидааст ё ба ин аҳолӣ хизматрасонӣ намудааст.

ПЕШГИРИЙ

Ҳукумат кушишҳои худро дар самти пешгирии савдои одамон идома медод. Қонуни соли 2014 ҷаҳорчӯби мубориза бо қочоқи инсонро барои ҳукумат муайян кард ва комиссияи миллиро таъсис дод, ки ба ҳамоҳангсозии кушишҳои ҳукумат бар зиддисавдои одамон муваzzaf шудааст. Ҳарчанд ҳукумат барои амалӣ намудани Нақшай миллии муқовимат бо савдои одамон барои солҳои 2022-2024 маблағ ҷудо накарда бошад ҳам, вале кӯмаки молиро дар ин самт дарег надоштааст. Бо кӯмаки як созмони байналмилалӣ ҳукумат телефони боварии шабонарӯзиро барои қурбониёни эҳтимолии савдои одамон роҳандозӣ кард, соли сеюм аст, ки ин соҳтор ягон ҷабрди даро муайян накардааст; ба ақидаи нозирон, бетаваҷҷуҳии ҳукумат ва имконоти маҳдуд монеи фаъолияти самараноки он гардидаанд. Ҳукумат бо ҷомеаи шаҳрвандӣ дар самти баланд бардоштани сатҳи оғоҳии мардум

ҳамкорӣ кардааст, аз ҷумла тавассути расонидани қӯмаки молӣ. Ба иттилои нозирон, сатҳи оғоҳӣ оид ба меҳнати иҷборӣ ва савдои одамон бо мақсади истисмори шаҳвонии дохили Тоҷикистон хеле паст аст.

Маълум набуд, ки ҳукумат аз болои истифодаи меҳнати иҷборӣ ва меҳнати қӯдакон дар маъракаи пахтачинӣ назорат бурдааст ё на. Дар ҳоле ки Вазорати меҳнат, муҳочирият ва шуғли аҳолӣ солҳои қабл барои гузаронидани назорати мустақили маъракаи пахтачинӣ созмони байналмилиалиро даъват карда буд, вале, бинобар норасоии маблағ ин кор амалӣ нагардид. Нозирон қайд карданд, ки норасоии қадрҳо, зуд-зуд истифодаи мораторий барои гузаронидани санчишҳо ва ҷаримаҳои ноҷиз таъмини риояи қонунҳои Тоҷикистон дар соҳаи меҳнатро мушкил намудааст. Ба гуфтаи мақомот, 60 нозири соҳибхисос салоҳият доштанд, ки ҳамасола дар саросари қиҷвар 2000 санчиш гузаронанд, ва 50 дарсади онҳо дар Душанбе буданд. Ҳукумат аз гузаронидани 2727 санчиш ва ошкор намудани микдори номушахҳаси қонуншикани марбут ба меҳнати қудакон ҳабар дод; нисбати ҳамаи қонунвайронкунандагон ҷазои маъмурӣ дида шудааст. Ҳукумат аз ҳамаи соҳторҳое, ки бо ҷалби одамон барои кор дар ҳориҷи қиҷвар машғул ҳастанд гирифтани иҷозатнома (литсензия) аз мақомоти муҳочирирато талаб кард ва барои вайрон кардани ин талабот ҷарима ҳам муайян кард, вале оид ба назоратии соҳторҳо, ё фаъолияти ширкатҳои гумонбар дар савдои одамон гузориш надодааст. Вазорати меҳнат, муҳочирият ва шуғли аҳолӣ дар минтаҷаҳои гуногуни қиҷвар марказҳои машваритиро фаъол карда буд, ки ба муҳочирони меҳнатӣ қабл аз сафараашон ба Русия ва дар пайдо кардани имконияти кор дар қиҷварҳои дигар кумак пешниҳод мекарданд. Вале, , аз сабаби маҳдуд будани маълумоти ҷамъшуда, набудани ҳамоҳангсозии байниидоравӣ, ва ҳамкории нокифоя бо ҳамкасбони ҳуд аз қиҷварҳои қабулкунандай муҳочирони меҳнатӣ, ки барои маҳдуд намудани роҳандозии ҷораҳои самаранокипешгирикунанда барои муҳочирони меҳнатӣ идома медод, аксари муҳочирони меҳнатии тоҷик аз мавҷудияти ин гуна марказҳо ҳабар надоштанд. Ҳукумат дар байни муҳочирони меҳнатӣ маводҳо оиди муҳочириати бехатарро паҳн кард. Ҳукумат расонидани кумак ба муҳочирони баргаштаро бо пайдо кардани ҷои кор, омӯхтани қасбҳо, хизматрасониҳои молиявӣ ва корҳои ҷамъиятии пулакӣ идома медод. Тоҷикистон бо Қатар, Аморати Муттаҳидаи Араб, Британияи Кабир ва Ҷумҳурии Корея созишиномаҳои байналмилаӣ дар соҳаи меҳнат бастааст. Ҳукумат аз гузаронидани омӯзиш дар мавзӯи мубориза бо савдои одамон барои кормандони соҳторҳои дипломатӣ ва қувваҳои сулҳовараш қабл аз ҷойгиршавиашон ҳеч гузориш надодааст. Ҳукумат барои кам кардани талабот ба амалҳои тиҷорати шаҳвонӣ қӯшише накард.

ВАЗӢ САВДОИ ОДАМОН ДАР ҚИҶВАР: Тибқи гузоришҳои панҷ соли охир, қочоқчиёни инсон қурбониёни савдои одамонро аз Тоҷикистон аксаран дар ҳориҷи қиҷвар истисмор менамоянд, ва дар дохили Тоҷикистон низ, камтар бошад ҳам, сокинони маҳаллӣ ва шаҳрвандони ҳориҷиро истисмор менамоянд. Муҳочириати иқтисодии афзоянда марду зан ва қӯдакони тоҷикро бо ҳатари гирифтори савдои одамон шудан рӯ ба рӯ мекунад ва сатҳи баланди камбизоатӣ ин ҳатарро боз ҳам шадидтар мегардонад. Қочоқчиёни инсон шаҳрвандони тоҷикро дар соҳаҳои хизматрасонӣ, қиҷоварзӣ ва соҳтмон асосан дар Русия, Амороти Муттаҳидаи Араб, Арабистони Саудӣ, дигар қиҷварҳои ҳамсояи Осиёи Марказӣ, Туркия ва Афғонистон истисмор мекунанд. Дар дохили Тоҷикистон қочоқчиён мардонро дар қиҷоварзӣ, соҳтмон ва бозорҳо истисмор мекунанд. Бино ба гузориши як созмони байналмилаӣ, аксари ҳолатҳои савдои дохилии одамон дар Тоҷикистон ба истисмори шаҳвонии занону духтарон ва ё ғуломии ҳонаводагии онҳо вобастагӣ доштанд. Қочоқчиён занону қӯдакон аз Тоҷикистонро

маъмулан дар Туркия, Аморати Муттахидаи Араб ва Русия, vale ҳамчунин дар Арабистони Саудӣ, Қазоқистон, Гурҷистон, Ҳиндустон ва Афғонистон истисмори шаҳвонӣ мекарданд. Усули асосии ҷалби қурбониёни савдои одамон, ки аз ҷониби қочоқчиён истифода мешаванд инпешниҳоди кор аз ҷониби дӯстон, ҳамсояҳо ва ё очонсиҳои ғайриқонуни кортаъминкунӣ мебошад.

Муҳочирати меҳнатӣ аз Тоҷикистон ба таври назаррас афзоиш ёфтааст, агарчанде теъдоди муҳочирони меҳнатии ба ватан баргашта низ зиёд шудааст (шумораи бозгаштагон аз Русия дар ҷоряки аввали соли 2022 нисбат ба ҳамин давраи соли 2021 2.6 маротиба зиёдтар буд). Ҳамасола зиёда аз як миллион шаҳрвандони Тоҷикистон ба муҳочирати меҳнатӣ ба Русия мераванд. Тибқи гузоришҳои созмонҳои байналмилалӣ, шаҳрвандони Тоҷикистон дар Русия асосан дар соҳаҳои соҳтмон, қишоварзӣ, корҳои хонагӣ ва нақлиёт кор мекунанд; ҳазорҳо мардон, занон ва кудаконаз ин муҳочирон ба ҳатари меҳнати иҷборӣ осебпазир ҳастанду бальзеашон гирифттори меҳнати иҷборӣ гаштаанд. Муҳочирон аз Тоҷикистон, баҳусус онҳое, ки дар зинданҳои Русия қарор доранд, ба ҷалби маҷбурий ба ҷанги Русия дар Украина осебпазир ҳастанд. Тибқи гузоришҳо, шаҳрвандони Тоҷикистон, ки дар минтақаҳои аз ҷониби Русия ғасбшудаи Украина кор мекунанд, ба вайрокунии ҳуқуқи меҳнатиашон дучор гаштанд, ки метавонад онҳоро ба савдои одамон осебпазир кунад. Бино бар гузоришҳо, занҳое, ки ҳамроҳи шавҳараашон ба хориҷи қишвар сафар мекунанд, метавонанд дучори ҳатари афзояндаи истисмори шаҳвонӣ ва ё дигар намудҳои савдои одамон гарданд. Бархе аз муҳочирони тоҷик ҳамчун макони муҳочирати меҳнатӣ ба Русия алтернатива мечуянд, аммо Русия ҳамоно қишвари асосӣ барои муҳочирати меҳнатӣ бокӣ мемонад. Бар асаричанги Русия дар Украина ва дар натиҷаи буҳрони иқтисодӣ аз даст додани ҷои кор, кам шудани даромад, тағиیرёбии қурби рубл ва дაъват ба хизмати ҳарбӣ теъдоди зиёди муҳочирони меҳнатӣ маҷбур шуданд, ки Русияро тарқ кунанд.

Баъзе мардоне, ки барои ҷангидан ва ё барои кор кардан дар гурӯҳҳои мусаллаҳ ба Сурияву Ироқ ва Афғонистон рафта буданд, баъзан бо роҳи фиреб оилаҳояшонро низ ҳамроҳашон мебурданд. Занону қӯдакони тоҷик, ки дар ин минтақаҳои даргириҳо ба сар мебаранд, метавонанд зери ҳатари афтидан ба савдои одамон, аз ҷумла дар урдugoҳҳои паноҳандагон дар Сурия бошанд. Ба қӯдакони тоҷик, ки дар ин урдugoҳҳо иқомат доранд, ҳатари ҷалб гардидан ба сафи гурӯҳҳои мусаллаҳ таҳдид мекунад. Муҳочирони тоҷик эҳтимолан ба хотири пӯшонидани қарзашон дар Русия ба ҷанги Сурия ҷалб шуда бошанд. Тибқи гузоришҳо, баъзе аз фарзандони ҷангҷӯёни тоҷики ДИИШ дар Сурия ва Ироқ ҳамчунин тамринҳои ҷангӣ гирифтаанд, то ба сафи ҷангҷӯён ҷалб карда шаванд. Қочоқчиён занону духтарони тоҷикро ба Афғонистон интиқол медиҳанд ва ба издивоҷҳо маҷbur мекунанд, , ки элементҳои истисмори шаҳвонӣ ва хидмати иҷбории хонагиро дар бар мегирад, аз ҷумла дар ивази пардоҳти қарз. Қочоқчиёни инсон қӯдакони тоҷикро барои истисмори шаҳвонӣ ва меҳнати иҷборӣ, аз ҷумла талбандагӣ ва амалҳои ҷинони иҷборӣ дар Тоҷикистон ва Афғонистон истифода мебурданд.,

Коршиносон ба камбудиҳои ҷиддӣ дар ҳимояи иҷтимоии занони дехот ишора намуданд, ки онҳоро ба ҳатари афтидан ба доми савдои одамон мегузоранд; онҳо ба табъиз ва дастрасии маҳдуд ба таҳсил ва кор дучор меоянд, аксараашон ғайрирасмӣ кор мекунанд. Занони бевамондаи муҳочирони меҳнатӣ, занони аз шавҳар ҷудошуда, оилаҳои муҳочирони меҳнатӣ, ки дар Тоҷикистон мондаанд ва занонигирифттори хушунати оилавӣ ҳамчунин дар маърази ҳатари савдои одамон қарор доранд. Шахсони бешаҳрвандӣ,

аксаран дар деҳот, бинобар мақоми худбо хатари қурбони савдои одамон шудан осебпазиранд; тибқи иттилои як созмони байналмилалӣ, 72 дар сади онҳое, ки ҳуҷҷати расмӣ надоранд, занон мебошанд. Шаҳрвандони Тоҷикистон, ки дар минтақаҳои даргириҳоисарҳадӣ бо Қирғизистон ҳастанд, бо далели кучонида шуданашон ҳамчунин ба хатари қурбони савдои одамон шудан осебпазиранд. Кӯдаконе, ки бинобар муҳоҷирати беруна ё дохилӣ аз оилаҳояшон чудо мондаанд, дар хатари ниҳоят қалони истисмори шаҳвонӣ қарор доранд.

Эҳтимол дорад, ки кӯдакону қалонсолон дар ҳоҷагии қишлоқ, асосан дар мавсими пахтанини Тоҷикистон, ва соҳаи коркарди хушкмева ба меҳнати иҷборӣ ҷалб шуда буданд. Нозирон қаблан аз ҷандин ҳодисаи савдои одамон бо мақсади истисмори шаҳвонӣ бо ҷалби кӯдакондар клубҳои шабона ва манзилҳои ҳусусӣ гузориш дода буданд. Ба ҷавонон, маҳсусан аз минтақаҳои аз назари иқтисоди ақибмондаи деҳот, хатари “облава” шудан таҳдид мекунад, ки мақомот ҳамасола барои маҷбурий ба сафи қувваҳои мусаллаҳ ҷалб кардани ҷавонон ба он даст мезананд. Тибқи гузоришҳо, ҳукумат барои ҷалби ҷавонон ба сафи қувваҳои мусаллаҳ аз усулҳои маҷбуркунӣ истифода мебарад. Тибқи гузоришҳо, ҳукумат баъзе шаҳрвандонро барои иштирок кардан дар корҳои ҷамъиятӣ маҷбури мекунад. Шаҳрвандони Тоҷикистон, ки дар ширкатҳои чинии дар лоиҳаҳои соҳтмонии маҳаллӣ машғулбуда кор мекунанд, аз номураттабии пардоҳти моҳонаашон, хатари аз кор ронда шудан ва дигар вайронкунии ҳукуқҳои меҳнат азият мекашанд, ки ин ҳама нишонаҳои меҳнати иҷборӣ буда метавонад. Баъзе шаҳрвандони Афғонистон ва Бангладеш қурбонии меҳнати иҷборӣ дар Тоҷикистон, аз ҷумла дар соҳаи соҳтмон шудаанд. Гурезагон ва паноҳҷӯёни афғон, бинобар фасоди густарда ва маҳдудияти ҳаракаташон дар дохили Тоҷикистон осебпазиранд. Тибқи иттилои як созмони байналмилалӣ, дар Тоҷикистон 10 ҳазор гурезаву паноҳҷӯ ба сар мебаранд, ки аксаран афғонҳомебошанд; раванди гирифтани мақоми гуреза аксар вақт додани пора ба микдори қалонро талаб мекунад, ки ин афзоиши осебпазирӣ ба қочоқчиёни инсонро эҷод мекунад; бисёре аз онҳо, ҳатто бо доштани мақоми расмии гуреза, бо хатари депортатсия дучор мешаванд. Шаҳрвандони Тоҷикистон метавонанд ба меҳнати иҷборӣ дар конҳои сунъии гайриқонуни ангишт, ки дар наздикии конҳои расмӣ воқеъ гардидаанд, осебпазир бошанд. Шаҳсони LGBTQI+, бинобар таҳдидҳо аз ҷониби пулис ва табъизи густарда, ки барояшон пайдо кардани ҷои кор ва дастрасӣ ба адолати судиро маҳдуд мекунад, бо хатари савдои одамон осебпазир мебошанд ки осебпазирӣ онҳоро ба издивоҷи маҷбурии аз ҷониби оила асосёфта, ки метавонад нишонаҳои дар оянда гирифтор шудан ба истисмори шаҳвонӣ ва ё меҳнати иҷбориро дошта бошад, афзун менамояд